

Projekt: **Mezinárodní spolupráce v komunitním plánování sociálních služeb**
Aktivita: **Studijní cesta do Nizozemska**
Termín: **6. – 10. září 2010**

Místo konání: **Eindhoven, Bussum, Amsterdam**

V rámci realizace projektu Mezinárodní spolupráce v komunitním plánování sociálních služeb se v září 2010 uskutečnila zahraniční studijní cesta do Nizozemska, jejímž cílem bylo poznání tamního systému sociálních služeb a exkurze v konkrétních zařízeních poskytujících sociální služby v Eindhoven, Bussum a Amsterdamu. Studijní cesty se zúčastnili zástupci realizátora projektu, partnerských obcí, partnerských organizací poskytujících sociální služby a zástupci uživatelů sociálních služeb, kteří se podílejí na realizaci procesu komunitního plánování prací v pracovních skupinách.

Program studijní cesty

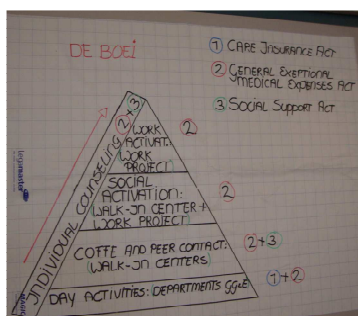
Den	Zařízení	Místo	Cílová skupina	Náplň
6.9.2010	De Boei	Eindhoven	osoby s duševním onemocněním	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	Grote Beek	Eindhoven	osoby s duševním onemocněním, osoby s drogovou závislostí a ve forenzní péči	prohlídka zařízení a všech projektů léčebny pro duševně nemocné, diskuze s ředitelem
7.9.2010	1. skupina - Neos	Eindhoven	osoby bez přístřeší	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	2. skupina – Veiligheidshuis - "Dům bezpečí"	Eindhoven	oběti domácího násilí a mládež ohrožená delikvencí	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	Vitalis Group, pobočka Wissenhaege	Eindhoven	senioři	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
8.9.2010	Spilcentrum	Eindhoven	imigranti, osoby v krizi, osoby ohrožené sociálně patologickými jevy, rodiny s dětmi	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	terénní iniciativy, komunitní programy Spilcentra	Eindhoven	imigranti, osoby v krizi, osoby ohrožené sociálně patologickými jevy, rodiny s dětmi	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	Jídelna In de voortuin – "Na přední zahrádce"	Eindhoven	osoby obtížně zaměstnatelné	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	1. skupina - Stal de Groof	Eindhoven	osoby s mentálním znevýhodněním a tělesným postižením	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	2. skupina - De Genneperhoeve	Eindhoven	osoby s psychosociálními problémy a mentálním znevýhodněním	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	3. skupina - De Pimpernel	Waalre	osoby s tělesným postižením, osoby s	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím

			potřebou azylové péče, žáci speciálních škol, autisté, osoby obtížně zaměstnatelné	
9.9.2010	radnice v Bussum	Bussum	občané města	prohlídka atraktivit města Bussum
10.9.2010	Centrum participace	Amsterdam	imigranti	prohlídka zařízení, diskuze s vedoucím
	radnice městské části Amsterdam Jihovýchod (Amsterdam Zuid-Oost)	Amsterdam	občané se sociálním znevýhodněním	diskuze se zástupci sociálního odboru

Pondělí 6.9.2010

De Boei, Eindhoven – Centrum denních aktivit a pracovní rehabilitace pro osoby s duševním onemocněním. Kapacita: 1000 klientů. Motto zařízení: od psychiatrického pacienta k občanovi, „Řekni, co potřebuješ.“, „Chceš, pojď nám s tím pomoci.“ Činnost centra se odvíjí na čtyřech úrovních. Základní – aktivity denního centra pro všechny klienty. Druhá úroveň – klienti jsou zapojeni do vytváření a obstarávání aktivit, které se odehrávají v denním centru, pomáhají s činnostmi běžného provozu. Třetí úroveň – sociální aktivizace (např. nácvik sociálního kontaktu s dobrovolníkem aneb jak oslovit ostatní a navázat přátelství, vztah; jednoduché pracovní aktivity). Nejvyšší úroveň – pracovní aktivizace (např. zaměstnání za dobrovolnický plat na pozici řidiče aut De Boei, které zajišťují přepravu seniorů a dalších občanů Eindhovenu). Zařízení má 15 samostatných projektů, např.: nácvik sociálního kontaktu, malování kulís, přeprava osob, vaření, cvičení, vytváření rukodělných výrobků, výuka na počítači, ochotnické divadlo, údržbářské práce pro veřejnost a ostatní klienty, práce na farmách apod.

(vlevo stojící ředitel De Boei Hans Marechal, uprostřed koncepce činnosti De Boei, vpravo auto, kterým klienti De Boei vozí zájemce o dopravu)

Grote Beek, Eindhoven – regionální psychiatrická léčebna. Cílová skupina: osoby s duševním onemocněním, osoby s drogovou závislostí a ve forenzní péči. Kapacita zařízení: cca 5000 osob. Léčebna je jednou ze dvou v Nizozemsku s touto kapacitou, soustřeďují se zde klienti z celé země. Léčebna ani v nejmenším nepřipomíná zdravotnické zařízení. Areál sestává z řady budov v zeleni. Domy jsou buď využívány jako domy s ubytovací kapacitou pro klienty, nebo jako zázemí pro jednotlivé projekty, do kterých se klienti zapojují. Areál není oplocen, naopak je zcela otevřený i veřejnosti, která se zúčastňuje pravidelných jarmarků, kde se prodávají výrobky klientů (nejčastěji předvánoční a velikonoční jarmarky). Lidé z okolí mohou zajít i na malé občerstvení do kavárny, kde obsluhují v rámci pracovní

terapie klienti společně s dobrovolníky nebo se mohou projít mezi výběhy zvířat na farmě, která je součástí léčebny.

(vpravo stojící generální ředitel Grote Beek, J. Verbugt)

Projekty Grote Beek – **fotografická dílna; projekt Modrý balón spojuje**

Klienti se mohou věnovat fotografování, úpravě a zpracování snímků, součástí jsou i přednášky o známých fotografech a výtvarnících. V dané době probíhající projekt „Modrý balón spojuje“ představoval v praxi fotografování lidí v různých situacích, jejichž společným jmenovatelem byl modrý balón, který spojil účastníky v jedné činnosti, s jedním cílem. Všech šest skupin, na něž byli účastníci studijní cesty rozděleni, se stalo součástí projektu.

Projekty Grote Beek – **grafická dílna, redakce**

V grafické dílně zpracovávají klienti nejrůznější grafická díla – plakáty, letáky apod., a to jak na své akce (např. na trhy výrobků klientů Grote Beek), tak na akce jiných organizací, které si výrobu těchto plakátů objednají. Klienti zde čtvrtletně vydávají noviny, které jsou určeny pro ně samé, zaměstnance, příbuzné a veřejnost. Starostka Otrokovic, Radoslava Matuszková, rovněž u příležitosti návštěvy Grote Beek napsala článek do těchto novin.

Projekty Grote Beek – **kavárna s výukou přípravy jednoduchých pokrmů, výroba stříbrných šperků, malování, vyšívání**

V prostoru budovy rozdělené na několik za sebou jdoucích místností se nachází kavárna, kde se klienti za asistence dobrovolníků učí připravovat jednoduché občerstvení. Za nízké ceny je zde k dostání občerstvení, na které nejčastěji chodí současní i bývalí klienti, dobrovolníci, zaměstnanci, lidé z Eindhovenu... Na kavárnu navazuje výroba stříbrných šperků, které vyrábějí klienti. Šperky následně prodávají na pravidelných trzích pořádaných v Grote Beek. Další prostor je vymezen pro výtvarné aktivity klientů. Stěny místnosti jsou vyzdobeny skautskými znaky, neboť se prostor o víkendech pronajímá skautům. Prostor slouží i jako zázemí pro šití a vyšívání klientů, kteří o tuto činnost projeví zájem.

Projekty Grote Beek – **skleník**

Jestliže některý z klientů tíhne více k zahradnickým aktivitám, může navštěvovat skleník a podílet se činnosti spojené s jeho chodem – přesazování a pěstování okrasných i užitečných rostlin, výrobě vazeb a věnců k nejrůznějším příležitostem (výrobky jsou prodávány na trzích v Grote Beek).

Projekty Grote Beek – **knihařská dílna**

V knihařské dílně vyrábějí klienti jak vázané knížky a bločky, které jsou určeny pro prodej na jarmarku Grote Beek, tak vazbu katalogů, návodů, bloků a knížek na zakázku.

Projekty Grote Beek - **opravna kol, farma**

V areálu léčebny se nachází farma, která čítá několik desítek zvířat (17 druhů slepic, morčata, králíky, ovce, kozy, osly, lamy, prasata, krávy, koně atd.). O zvířata se starají klienti, kteří mají tuto činnost nejen jako pracovní, ale i sociální terapii, neboť někdy je pro řadu z nich lehčí v první fázi navázat kontakt se zvířaty, než s lidmi. Farma je stejně jako celý areál léčebny volně přístupná veřejnosti, lze tu potkat spoustu dětí, samotných i v doprovodu dospělých. Zvířata jsou zvyklá na společnost člověka a neopouštějí prostor farmy, i když jsou puštěna navolno (slepice, králíci). U farmy se nalézá dům, jehož prostory jsou rozděleny na opravnu kol a dětský koutek. V dětském koutku si mohou děti pohladit a pochovat králíky, malá prasátka, morčata. Větší část domu zabírá opravna kol, které klienti opravují na zakázku, nebo jsou jim kola darována a po opravení prodána. Příjem je použit na financování činnosti dílny a farmy.

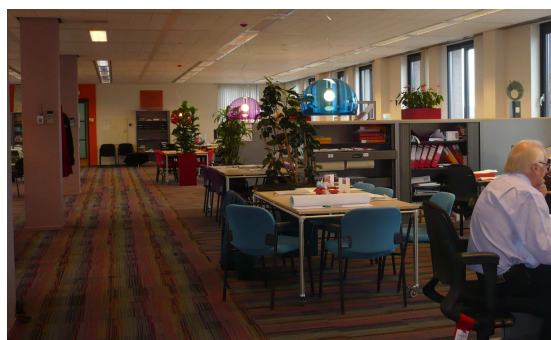
Grote Beek – **společenské prostory, sklad obrazů klientů**

Součástí areálu je i budova, která slouží jako společenské prostory, v nichž je možnost dát si malé občerstvení připravené klienty. Jde o zázemí pro volný čas. V podkrovní budovy jsou shromážděny obrazy klientů.

Úterý 7.9.2010

Veiligheidshuis ("Dům bezpečí"), Eindhoven – Cílová skupina: oběti domácího násilí a mládež ohrožená delikvencí. V organizaci je uplatňován multidisciplinární přístup k cílové skupině, tzn. při řešení problému klienta jsou zapojeny všechny složky, které mohou přispět k hledání řešení, jeho naplňování, sledování úspěšnosti, vyhodnocení. V Domě bezpečí jsou aktivními spolupracovníky policie, organizace na ochranu mládeže, sociální pracovníci, specialisté na problémovou mládež a domácí/veřejné násilí. Centrální roli má municipalita – městský úřad, který vše zajišťuje a dohlíží na řádný průběh procesu pomoci, je koordinacním i výkonným prvkem a vyhodnocuje úspěšnost.

Neos, Eindhoven – Cílová skupina: osoby bez přístřeší (původně pouze ženy, nově i muži). Organizace vlastní několik budov, v nichž jsou ubytovací i společenské prostory pro klienty. Klienti jsou ubytováni v jednolůžkových pokojích. Malé pokoje jedné budovy již rozměrově nevyhovují nařízením vyplývajícím z nového zákona, jelikož by se ale zrušením těchto ubytovacích prostor značně snížila kapacita zařízení, dostala organizace výjimku ze zákona. Nově budované prostory již naplňují požadavky zákona. Pro ubytování rodin s dětmi jsou využívány pouze pokoje vyhovující zákonným normám. Součástí prostor azylového domu je i bývalá kaple. Jelikož je v Nizozemsku trend, že ubývá věřících, vyvstává problém, co s církevními prostory, které již neslouží svému původnímu účelu. Řešení bývá v zásadě stejné – církevní prostor je odsvěcen, přebudován a využit k jiným účelům. Zde šlo o kapli, která se změnila ve společenské prostory, připomínky původního účelu byly ale stále zřetelné (oltář, varhany, vitrážová okna).

Zařízení neprovozuje terénní aktivity – kdo potřebuje, službu najde. Všichni klienti jsou dle svých schopností zapojeni do pracovních aktivit (v dílnách se vyrábějí rukodělné výrobky, které se následně prodávají v obchodě Neosu). Pravidlem, které se ctí, je, že žádný z klientů nesmí otevřít dveře jinému, novému klientovi, tj. první kontakt s novým klientem zajistí vždy sociální pracovník. Klienti mohou požívat alkohol a být následně vpuštěni do prostor azylového domu, nesmí však pod vlivem alkoholu pobývat ve společných prostorách.

(Zleva: společenské prostory v azylovém domě pro ženy; výrobky z ovčí vlny od klientů z Neosu prodávané v obchodě vedeném taktéž klienty; bývalá kaple v azylovém domě)

Wissenhaege, Eindhoven – cílová skupina: senioři. Typy služeb: domov pro seniory, chráněné bydlení, denní centrum, hospicová péče. Kapacita zařízení činí cca 470 uživatelů. Stejně jako v ostatních službách, i zde je se do kontaktu s klienty zapojují ve velké míře dobrovolníci (kmenových zaměstnanců je cca 410 a do zařízení dochází asi 300 dobrovolníků). Domov vznikl na místě, kde dříve stával domoc pro seniory, jehož kapacita ani ubytovací podmínky již nebyly vyhovující (až 4 lidé na pokoji). Domov byl zbourán a postaven nový, který byl otevřen před dvěma lety. Centrální budově dominuje velké atrium, které slouží jako společenský prostor, který lemují kavárna (je přístupná i veřejnosti), jídelna s funkcí restaurace, obchody (např. oblečení větších velikostí nebo uzpůsobené pro lidi na vozíku), kadeřnictví, kaple (funguje také jako „místnost ticha“), odpočinková místnost, denní centrum. Do atria je výhled ze všech pater, na nichž bydlí klienti. Na každém patře je samostatná jídelna a společenský prostor. Lidé, kteří nechtějí být vtaženi do dění, mohou bydlet v nejvyšším patře, které od ruchu odděleno skly, nebo v některém z křidel, které vzbuzují dojem samostatných bytů v nájemním domě (schránky u vchodu do chodby s byty). Jednotlivá oddělení včetně oddělení hospicové péče mají samostatné kuchyňky a také „obývací“ pokoje, v nichž mohou klienti posedět se svými příbuznými. K dispozici je místnost s hudebními nástroji, tělocvična s rehabilitačními pomůckami, půjčovna kompenzačních pomůcek. V budově se nachází také školka pro děti zaměstnanců.

Středa 8.9.2010

Spilcentrum, Eindhoven – kontaktní a koordinační centrum reintegračních iniciativ v sociálně problematických městských čtvrtích, v nichž žijí převážně imigranti (většinou muslimové z afrických zemí). Organizace působí v jedné z neproblematičtějších čtvrtí v Nizozemsku. Jde do čtvrti, která byla vybudována na přelomu 19. a 20. století jako dělnická čtvrť, v níž bydleli zaměstnanci firmy Phillips, jejíž továrny se čtvrtí sousedily. Nyní jsou továrny opuštěné a pomalu se začínají přetvářet na ateliéry a byty a v malých domcích typu baťovského čtvrtáku bydlí převážně imigranti, kteří se potýkají s řadou sociálních problémů.

Spilcentrum má několik programů, jejichž zázemí je v domcích a budovách čtvrti.

Budova Spilcentra byla nově vystavěna, funguje jako komunitní centrum a sídlí v ní i základní škola.

Programy Spilcentra – **sousedská pomoc**

Jde o program, jehož cílem je za pomoci dobrovolníků z řad obyvatelů čtvrti vyhledávat rodiny i jednotlivce problémy a přivést je do jednoho z domků, který slouží jako zázemí tohoto programu. Zde si o problémech pohovoří mj. se sociálním pracovníkem, proberou možnosti jeho řešení a kontaktují další pracovníky, kteří jsou schopni s řešením problému pomoci.

(Vlevo: dvě dobrovolnice z turecké komunity a dobrovolnice – studentka sociální práce; vpravo domek, v němž sídlí tato služba)

Programy Spilcentra – **prostor pro setkávání s komunitou**

Prostor dříve sloužil jako exkluzivní obchod s konfekcí. Spilcentru byl pronajat za symbolickou cenu jednoho eura. Odehrávají se zde schůzky jak s obyvateli, tak s jednotlivými pracovníky, kteří mají na starosti řešení problému konkrétního člověka. Přístup k řešení problému je multidisciplinární, tj. řešení společně s klientem hledají všichni, kteří mohou být nápomocni na cestě k vyřešení (police, sociální pracovníci, pracovníci neziskových organizací, zástupci úřadu). Vše zaštiťuje úřad, který kontrolu jednotlivé kroky, koordinuje pomocné organizace, přijímá zpětnou vazbu od klienta.

Programy Spilcentra – **krejčovská dílna**

Klientkami – zaměstnankyněmi jsou převážně maminky na mateřské dovolené. Krejčovská dílna spolupracuje s renomovanými návrhaři, kteří coby sponzorský dar poskytnou např. návrh na šaty, které se zde ušijí a zisk z prodeje pak slouží k financování aktivit centra i samotné krejčovské dílny.

Programy Spilcentra - Restaurace „In de voortuin“ („Na přední zahrádce“)

Restaurace s funkcí reintegrace obtížně zaměstnatelných občanů. Lidé zde získávají pracovní návyky a vaří pro ostatní obyvatele čtvrti, kteří se sem mohou přijít najíst za ceny nižší než v ostatních restauracích.

Farma Stal de Groof, Eindhoven – rodinná farma, na níž se chovají koně. Cílová skupina: osoby s mentálním znevýhodněním a tělesným postižením. Lidé spadající do cílové skupiny přicházejí v předem stanovený den a čas a účastní se rehabilitačních programů. Pokud nechtějí jezdit na koni, mohou čas strávit ve společenské místnosti, jejíž jedna stěna je prosklená, s výhledem na jízdnáru.

Biofarma De Genneperhoeve, Eindhoven – cílová skupina: osoby s psychosociálními problémy a mentálním postižením. Farma se zaměřuje na pěstování základních zemědělských plodin. K dispozici jsou venkovní políčka i skleníky. Chovají se zde krávy, slepice, prasata. Klienti mají od svého ošetřujícího lékaře „předepsaný“ pobyt na farmě. Docházejí sem pravidelně dvakrát týdně. Péči o zvířata, kterou nezvládají zajistit klienti, obstarávají dobrovolníci. Na farmě je jen jeden pracovník, který se o farmu a klienty stará v rámci svých pracovních povinností. Farma vyrábí bio produkty (ovoce a zeleninu, sýry), které si může každý zakoupit přímo v místě. Farma se nachází uprostřed rozlehlého parku v Eindhovenu, je volně přístupná a obyvatelé Eindhovenu mohou procházet nejen kolem výběhů, ale mohou i do budov farmy.

Farma De Pimpernel, Waalre – cílové skupiny: osoby s tělesným postižením, klienti azylových zařízení, žáci speciálních škol, autisté, osoby obtížně zaměstnatelné. Lidé sem přicházejí v konkrétním čase a věnují se pěstování nejrůznějších plodin a zvelebování okolního prostředí.

Čtvrtek 9.9.2010

Bussum – radnice

Město Bussum leží v reginu Het Gooi. Žije v něm asi 31 000 obyvatel. V těsném sousedství Bussum se nachází Naarden, kde je pochován Učitel národů Jan Amos Komenský. Kdysi byl Bussum součástí Naardenu. Nyní se projednává správní připojení Naardenu k Bussum.

Stejně jako v Bussum, i v ostatních nizozemských městech nejsou starostové voleni radou, ale královnou, která vybírá ze dvou kandidátů, kteří nejsou obyvateli města, aby je s městem nepojily osobní vztahy, které by mohly narušit nestrannost starosty.

Při jednání zastupitelstva bývají všechny kroky předem projednány, takže rekordně krátké jednání trvalo pouze 2,5 min.

Vedení města úzce spolupracuje s občany a informuje je a veřejně projednává veškeré kroky, které jsou učiněny k rozvoji města. Na některá veřejná setkání (jednání) přijde pár lidí, na jiné stovky, záleží na tématu.

Před třemi lety se vedení města rozhodlo vrátit „vodu do města“, tj. obnovit kanál, který byl v centru města, po válce přestal plnit svůj účel, byl zasypan a na jeho místě byla travnatá plocha a parkoviště. Záměr byl projednán s občany a vznikl projekt, který počítal s výstavbou zcela nové čtvrti luxusních bytů podél obnoveného kanálu, který končí před proskleným průčelím bussumské radnice. Nyní je čtvrť postavena a město z prodeje luxusních bytů získává finanční prostředky na byty pro sociálně slabší občany.

(Vlevo: pohled z bussumské radnice na novou čtvrť; vpravo: starosta Bussum)

I v Bussum je znatelný trend úbytku věřících a nutnosti vymyslet církevním stavbám nový účel, aby nemusely být zbourány. I proto byly dva kostely přestavěny na nájemní dům s byty (bydlí se všude krom ve věži).

V Nizozemsku je legální prodej produktů z marihuany v tzv. coffee shopech. Většinou jde o komerční podniky, v Bussum však tvoří výjimku organizace, která provozuje coffee shop a výnosy z prodeje investuje do osvětové činnosti, např. do přednášek na školách o škodlivosti užívání drog.

Pátek 10.9.2010

Centrum participace, Amsterdam – jde o zařízení, které zajišťuje výuku nizozemštiny pro imigranty. Každý cizinec, který chce zůstat natrvalo v Nizozemsku, musí prokázat jistou jazykovou znalost. Přípravu ke zkoušce i samotnou zkoušku zajišťují centra pro výuku jako je Centrum participace. S každým cizincem je sestaven studijní plán, který odpovídá jeho potřebám. Na základě něj se účastní jak výuky s lektorem, tak výuky prostřednictvím poslechu a práce na počítači.

Radnice Amsterdam Jihovýchod – proběhlo setkání se zástupci Odboru sociální péče a integrace a prezentace v zasedací místnosti na téma zákon o sociálních službách, financování sociálních služeb. Následovala diskuse se členem městské rady a zástupci odboru sociální péče a integrace.

Systém financování sociálních služeb v Nizozemsku je velmi složitý a téměř každá strana má ve svém volebním programu závazek zjednodušit jej.

Problémy v oblasti sociálních služeb jsou spojeny většinou s nutností řešit otázku imigrantů, jejich zapojení do společnosti a splynutí s ní.

Velký důraz je kladen na spolupráci s občany při rozhodování o budoucím rozvoji města. Důraz je také kladen na posilování komunitního života, na posilování principů občanské společnosti.

